

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№1(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 526 sahifa,
20-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga tayyorligini aniqlash	16
<i>Akramova Dildora Ergashboy qizi</i>	
Bola tarbiyasida o'yinning ahamiyati	21
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, O'ktamova Nasiba Ravshan qizi</i>	
O'quvchilarning loyiha-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning ilmiy asoslari	25
<i>Sobirova Nilufar Azimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagogik jarayonni tashkil etish	29
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Ko'zibayeva Nasiba O'tkir qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiyani rivojlantirish texnologiyalari	32
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Allaberdiyeva Mardona O'tkirbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarni jismoniy tarbiyalash mazmuni va vazifalari.....	37
<i>Choriyeva Durdona Anvarovna, Mirsharfova Shahinabegim Saidabbos qizi</i>	
Gandbolchi sportchilarni jismoniy tayyorgarligida harakatli o'yinlarning tarbiyaviy rivojlantiruvchi vazifalari	41
<i>Ibodullayeva Munira Atabek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda dars samaradorligini oshirishda noan'anaviy usullardan foydalanish samaradorligi.....	44
<i>Yusufaliyeva Gulnora Abduraxmonovna</i>	
Modern Requirements for a Teacher's Pedagogical Skills in the Context of Digital Transformation in Education.....	49
<i>Abira Bakhramova</i>	
Ta'lim muassasalarida o'smir yoshlarning ijtimoiylashuv jarayonini samarali tashkil etishga yordam beruvchi pedagogik omillar va shart-sharoitlar	54
<i>Artikova Gulnoza Xasanovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida iqtisodiy tarbiya berishning nazariy-pedagogik asoslari	57
<i>Mamadaliyeva Nilufar Bahodirovna</i>	
Kognitiv lingvistika va konseptologiya masalalari	60
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Developing Law Students' Writing Competence Through the IRAC Method in Legal English Classes: A Comprehensive Study at TSUL.....	63
<i>Noila Mustafojeva</i>	
Tarixiy obidalarining restavratsiya jarayonlarining o'rganilish tarixi	67
<i>Ochilov Davron Bahodir o'g'li</i>	
Oliy ta'limda baholash jarayonini avtomatlashtirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi.....	72
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Mamadaliyeva Kamolaxon Xayrullo qizi</i>	
Tabiiy yorug'lik va barqaror energiya manbalarini integratsiyalashgan mini home loyihasi.....	76
<i>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Qodirjonov Oyatillo Abdulboqi o'g'li</i>	
Talabalarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishda madaniy meros vositalarining pedagogik ahamiyati.....	80
<i>Rajabova Matluba Toshkentboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	83
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Raqamli kommunikatsiyalarni o'smirlar shaxsiyatining rivojlanishiga ta'siri	86
<i>Shomurotova Nigoraxon Nabijonovna</i>	
Talabalarning chizma geometriya fanini mustaqil bilish faoliyatiga oid kompetensiyalarini "Visio" dasturi vositasida rivojlantirish metodikasi	90
<i>Tashimov Nurlan Erpolatovich</i>	

Shaxslararo munosabatlar – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida.....	94
Uralova Muxabbat Sanjar qizi	
O'zbek tili darslarida raqamli ta'lim vositalaridan foydalanish tajribasi	98
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Психологическая готовность разведенных людей к вступлению в новый брак и приоритеты при выборе партнера.....	101
Саидвалиева Шодия Рихсихужа кизи	
Воспитание любви к прекрасному у дошкольников в развивающей предметно-пространственной среде: теоретико-методический аспект.....	107
Терехова Ольга Евгеньевна, Темирова Барно Кёмхоновна	
Методика формирования наблюдательности у детей 6–7 лет в процессе целенаправленных прогулок-наблюдений.....	111
Терехова Ольга Евгеньевна, Шокиржоновна Мохира Илхомжон кизи	
Bo'lajak tarbiyachilarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash texnologiyalari	115
Artikbayeva Aziza Abror qizi	
Zamonaviy darslarda guruhlarda ishlash metodikasi	118
Berdiyeva Lobar Norqobulovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faol rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanish.....	120
Esanova Maysara Umirovna	
Logopediyada axborot texnologiyalarini qo'llash metodlari	124
Feruza Yusupova Akildjanovna	
Axborot texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi o'rni va rivojlanish bosqichlari.....	130
Qodirov Farrux Ergash o'g'li, Allanazarova Anora Muxobir qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetentsiyalarini rivojlantirish	134
Umarov Xusniddin	
Bo'lajak talabalarining individual yondashuv asosida kasbiy-ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish	138
Arslonova Gulsora Kurbonovna	
Ona tili darslarida til kompetentsiyasini kognitiv-semantik yondashuv asosida shakllantirish	142
Mo'minova Go'zalxon G'ulamjanovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	147
Maxliyo Turotova Erkin qizi	
Talabalarining kreativligini musiqiy-nazariy fanlar vositasida oshirish samaradorligi	153
Urinova Sabina Shuxrat qizi	
Imijning ijtimoiy-psixologik fenomen sifatida talqini	160
Jo'rayeva Sohibjamol Norqobilovna	
Inklyuziv kompetensiya tushunchasining ilmiy-nazariy asoslari	163
Abdubannobova Mahliyo Abdurashid qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	167
Abdurasulova Dilnoza Abdug'ani qizi	
Muxammas (taxmis) janrining o'zbek she'riyatidagi tarixiy taraqqiyoti va zamonaviy poetik talqinlari	170
Avazova Sitara	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligining asosiy shakllari.....	173
Babayeva Dono Razzakovna, Erkinova Madinabonu Otabek qizi, Xolmatova O'g'lioy Tojiddin qizi	
Yangi taraqqiyot davrida talaba-yoshlarni oilaviy hayotga tayyorlashning ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	177
Botirova Zohida Doniyor qizi	
Logoritmikada sportga asoslangan o'yinlar	180
Dilfuza Ochilova Zayniddinovna	
Jismoniy tarbiyaning o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ta'siri (Andijon shahridagi Prezident maktabi tajribasi asosida).....	184
Ibragimov Shuhratbek Iminjonovich	

Bolajak tarbiyachilarni tarbiyaviy faoliyatga tayyorlashda integrativ yondashuvning zaruriyati	188
Karimova Feruzaxon Zakirovna	
Effective Techniques of Teaching Foreign Language Classes: a Sample of The 4CS Method	191
Khaitmuratova Zarina Sobirdjanovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni intellektual imkoniyatlarini tabiat bilan tanishtirish orqali shakllantirish ..	193
Maxmudova Durdona Mirkarimovna	
O'quvchilarning kasbiy ma'naviy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik xususiyatlari	196
Mutallibjonov Ma'rufjon	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni kun tartibini to'g'ri tashkil etish	200
Muxtorova Mohira Ma'rufjon qizi	
Aksiologik yondashuv asosida altruistik ko'nikmalarni shakllantirish jarayonida ijtimoiy faoliyatni amalga oshirish	204
Norboyeva Moxigul Shavkat qizi	
O'smirlarda agressiv xulq-atvorini psixologik o'rganishning o'ziga xos xususiyatlari	207
Norqulova Dildora Shavkat qizi	
Raqamlashtirish jarayonida bo'lajak muhandislarni ishlab chiqarish-texnologik faoliyatiga tayyorlashning dasturiy-metodik ta'minoti	211
Nurov O'tkir Xudoyberdiyevich	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalarni amaliyotga joriy etilish	214
O'roqova Zilola Salomovna	
Pedagogika ta'lim yo'nalishi talabalarida amaliy tayyorgarlik tushunchasi va uning mazmun-mohiyati.....	217
Qaramanov Obid Xudayberdiyevich	
Pedagoglar uchun sun'iy intellekt asosidagi shaxsiylashtirilgan ta'lim imkoniyatlari	221
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich	
Talabalarda psixologik moslashuvchanlikda refleksiya mohiyati va kognitiv qobiliyatni rivojlantirish samaradorligi.....	226
Ravshanova Nargiza Norboyevna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida integrallashgan mashg'ulotlarni tashkil etish	230
S. Irisova	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida marketing faoliyatini tizimli tashkil etishning nazariy asoslari	233
Sadikova Dilafuz Xusanovna, Qo'chqorova Munisa Anvar qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning dialogik nutqini xalq ertaklari asosida rivojlantirish	237
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Abduraufova Muxayyo Xabibullo qizi	
Bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik yondashuv	241
Seitmuratova Venera Jumamuratovna, Sanoqulova Gulasal Nurillo qizi	
Sun'iy intellektni tibbiy oliy ta'lim o'quv dasturlarini ishlab chiqishda qo'llash: innovatsion yondashuvlar va tajribalar	246
Toxirova Farida Olimjonovna	
Talabalarni estetik tarbiyalashda milliy xalq o'yinlaridan foydalanish modeli.....	251
Usarov Murodjon Mamarasul o'g'li	
Xalqaro kimyo olimpiadalariga o'quvchilarni tayyorlashda xalqaro baholash tadqiqotlariga asoslangan kreativ topshiriqlar va fanlararo integratsiyadan foydalanish metodikasi	254
Usmanov Baxtiyor Xabibullayevich	
Xoja (Sayyid Poshshoxoja ibn Abdulvahhobxo'ja) va uning asarlarining o'zbek nasridagi o'ri va ahamiyati.....	258
Valijonova Mahzunabonu	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari boshqaruvida diversifikatsiya: tizimli yondashuv va rivojlanish strategiyalari	261
Xakimova Sevara Shavkat qizi	
STEAM texnologiyasini nodavlat ta'lim tashkilotlarida ommalashtirishning ijobiy tomonlari.....	264
Xalokova Maksudaxon Ergashevna, Melnikova Zaynura	
Muhammad Sodik Qoshg'ariy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiya nazariyasi.....	267
Moxira Niyoqulova Nuraliyevna	

Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ona tili fanini o'qitish kompetentligini rivojlantirish metodikasi (AQSh tajribasi).....	270
<i>Olimjonova Dilnavoz Maribjon qizi</i>	
Xalqaro baholash dasturlari mohiyati va ahamiyati	274
<i>Vohidova Ibodot Hurmatullayevna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim-tarbiya jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv.....	277
<i>Xujamiyarov Sa'dullo Choriyevich</i>	
Davlat-xususiy sheriklik asosidagi nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida jamoatchilik nazorati samaradorligini oshirish mexanizmlarini takomillashtirish.....	281
<i>Xusanova Dilraboixon Botiraliyevna</i>	
Talabalarining jismoniy tayyorgarligida suzish mashg'ulotlarining ta'siri	285
<i>Zuxriddin Nasibovich Boboshev</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni milliy-ma'naviy qadryatlar asosida tayyorlashning o'ziga xos xususiyatlari	289
<i>Abdullayev Muxammadimin Egamberdiyevich, Dadabayev Akramjon Askaraliyevich</i>	
Использование чат-ботов в образовательном процессе.....	294
<i>Мадаминова Наргизахон Жахонгир кизи</i>	
Формирование гендерной культуры детей старшего дошкольного возраста в контексте государственной стратегии Узбекистана	298
<i>Намазбаева Лола Закировна, Тиллабаева Малика Хабибуллаевна</i>	
STEAM технологии в дошкольном образовании	302
<i>Садикова Дилафруз Хусановна</i>	
Системная модель социально-эмоционального обучения в Узбекистане: интеграция подходов, основанных на школьном образовании и партнерстве семьи и школы	307
<i>Санакулова Нигора</i>	
Oila qurish yoshidagi talabalar psixologik xususiyatlari.....	311
<i>Qo'ziyeva Gulzoda Shermat qizi</i>	
Ingliz tili nutq faoliyati turlarini rivojlantirishda leksik-assotsiativ tarmoqlardan foydalanishning lingvodidaktik asoslari.....	315
<i>Mirzakamolova Maftuna Rahimjon qizi</i>	
Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari.....	318
<i>Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda ona tili mashqlarining roli	321
<i>Boltayeva Guzal Tolibovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirish	324
<i>Ziyayeva Umida Turaxodjayevna</i>	
Maktabgacha hamda boshlang'ich maktab yoshidagi bolalar jismoniy tarbiyasi tizimini modernizatsiya qilishning innovatsion istiqbollari	327
<i>A'zamov Ruhullo Mahmudjon o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinflarda informatika fanini o'qitishning maqsadlari va vazifalari.....	333
<i>Alikulova Bibisora Abdulvokhobovna</i>	
Bola shaxsini rivojlantirishda axborot-kommunikatsion texnologiyalarning pedagogik ahamiyati	336
<i>Azimova Dilnoza Sherzodovna</i>	
Raqamli didaktika sharoitida oliy ta'limni raqamlashtirishning nazariy asoslari va pedagogik xususiyatlari	339
<i>Berdikulova Shaxnoza Erkinjon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining aqliy qobiliyatini shakllantirishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarda shaxmat o'yinidan foydalanish imkoniyatlar	343
<i>Boboqulov Chori Urolovich</i>	

O'zbek tilidagi "kasb-hunar" va "lavozim-amal" konseptlarining hozirgi zamon o'zbek tili konseptosferasidagi o'rni.....	348
Dexqonova Muattarxon Ilxomovna	
O'quv jarayonida ijtimoiy tarmoqlar orqali bilim almashishning didaktik imkoniyatlari va metodologik asoslari.....	352
Ernazarov Alisher Ergashevich, Pimkulova Stora Boltayevna	
"Intellekt xarita" yordamida o'quvchilarga qattiq jismlarning solishtirma issiqlik sig'imini mavzusini tushuntirish va ularning to'la fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	358
Eshboboyeva Muxlisa Zavqiy qizi	
Inklyuziv ta'lim texnologiyalari	363
Fayzullayeva Shoira Shorahmatovna	
Oliy pedagogik ta'lim tizimida hamkorlikda ta'lim nazariyasi va amaliyoti	366
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Hikoya tuzishga o'rgatish maktabgacha yoshdagi bolalarning bog'lanishli nutqini rivojlantirishning muhim vositasi sifatida.....	369
Imixanova Nodira Saidburxon qizi	
Professional Competency Development of Future English Language Teachers: A Framework for the 21 st Century	374
Kamoldin Tadjiboyev	
Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligi jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari.....	378
Nosirova Dilfuza	
Inklyuziv sinf muhitida zaif eshituvchi bolalar bilan musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishning nazariy yondashuvlari.....	383
Qizlarxon Isomova	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'limni rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar	389
Shabdullayeva Lazokatxon Orifbekovna	
Boshlang'ich sinflarda perimetr, yuza va hajmni o'rganish metodikasi samaradorligini shakllantirish	392
Shodmonova Madina Otabek qizi	
Chiziqli operatorlarning spektral xossalari	398
Sultonboyeva Zuhra Bobomurod qizi	
Qisqa masofaga yuguruvchilar ish qobiliyatini oshirish usullari.....	402
Utayev Z. M.	
Neyropedagogik yondashuv asosida 9–11 yoshli o'quvchilarda ingliz tilida matnni o'qib tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishda ijro funksiyalarining o'rni	408
Xolboyeva Nodiraxon Abdumalik qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muammosining dolzarbligi.....	413
Yo'ldosheva Dilnura Nizomjon qizi	
Bo'lg'usi tarbiyachilarda grafik organayzerlar vositasida ekologik tarbiyani shakllantirish usullari	416
O. Xo'janiyozova, Yuldashova Sanamjon Bobomurod qizi	
Взаимодействие воспитателей и родителей в процессе формирования нравственных представлений дошкольников.....	419
Жураева Наргиза Таировна, Абдуллаева Халимахон Дилёрна	
Развитие государственно-частного партнёрства в сфере дошкольного образования Республики Узбекистан	423
Курбанова Нуржамал Бахбергеновна	
Talaba qizlarning jismoniy va funksional tayyorgarligini shakllantirishning ilmiy metodologik asoslari.....	426
M. M. Ma'rufov, Sh. R. Ma'rufova	
Развитие языковых навыков у дошкольников через игровые методы обучения английскому языку	430
Садикова Шоиста Акбаровна	
"Узбекский текст в русской литературе XX–XXI веков..."	433
Сулаймонова Дурдонахон Равшан кизи, Иванова Ирина Николаевна	

Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения.....	437
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Патриотическое воспитание будущих педагогов: совершенствование методики формирования любви к родине в условиях профессиональной подготовки.....	440
Шарипова Холида Дехкановна	
Sun'iy intellekt texnologiyalarining oliy ta'limdagi ahamiyati: universitet talabalari va ta'lim sifatiga ta'siri, global o'zgarishlar.....	444
Mambetniyazov Maksetbay Torebekovich	
Interpretable Artificial Intelligence in Pedagogical Diagnostics and Math Performance Prediction: A Systematic Review of Applications in International Standardized Assessments.....	449
Diana Dushabaeva	
Ona tili ta'limida intellektual ta'lim tizimlaridan foydalanishning metodik tamoyillari (boshlang'ich ta'lim yo'nalishi misolida).....	454
Djakbarova Mahliyo Ibraximjonovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ kompetensiyani multimedia vositalari asosida shakllantirishning metodik shart-sharoitlari.....	457
Moxinur G'ulomova Inomjon qizi	
Talaba qizlarda ijtimoiy faolligini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	462
Nurmatova Nargiza Ulug'bekovna	
Raqamli ta'lim muhitida mustaqil ta'lim kompetensiyasini shakllantirishning nazariy asoslari	466
Utayeva Iroda Baxodirovna, Ochilova Namuna Mirzohid qizi	
Interaction Between Teacher and Students in the Process of Mastering University Subjects.....	469
Sadriyev Nizom Najmiddinovich, Usarov Nuriddin	
Концептуальные подходы к исследованию конкурентоспособности университетов	472
Менглиева Индира Баходировна	
Talabalarining ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etishning guruhlar va diskussiyaga asoslangan shakllari (xalqaro tajriba misolida)	475
Xamroyeva Feruza Asrorovna, Ibragimov A'lamjon Amrulloevich	
Ratsional turmush tarzi: nazariy poydevor, psixologik mexanizmlar va amaliy strategiyalar.....	478
Bekmuradov Zarif Xurramovich	
Boshlang'ich sinflarda folklor janrlarini o'qitishda innovatsion pedtexnologiyalardan foydalanish	483
Adizova Nodira Baxtiyorovna	
Dialogik nutqda to'liqsiz gaplarning funksional–sintaktik xususiyatlari (ingliz va o'zbek tillari misolida).....	488
Artikova Nodirabegim Sanakulovna	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini tevarak-atrof bilan tanishtirishda ekologik qadriyatlarining roli.....	492
Ernyazova Manzura Amankeldi qizi	
Boshlang'ich sinf darslarini samarali tashkil etishda pedagogik mahoratning ahamiyati	496
Kamoliddinova Kamolatxon Muxammadjalilovna	
Masofaviy ta'lim jarayonida seven skillsni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari.....	499
Nurmetova Nazokat Baxtiyorovna, Masharipova Durdona Raximbergen qizi	
Teacher Competency and Professional Development in Non-Native English Countries: The Karakalpakstan Perspective.....	506
Mamirbaeva Dina, Pirnazarova Mekhiyban	
Maktabgacha ta'limda rivojlanish markazlari integratsiyasi asosida tayanch kompetensiyalarni shakllantirishning pedagogik asoslari	510
Raxmatova Maftuna Uktamjan qizi	
Milliy kurash texnikasi va taktikasi.....	513
Xomudjonova Feruza, Panjiyeva Gulzoda	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish bosqichlari	517
Xurramova Lobarxon Akramjonovna	
Развитие сотрудничества у детей старшего дошкольного возраста в проектной деятельности	521
Аллаева Наргиза Уктамовна	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA KOGNITIV QOBILIYATLARNI RIVOJLANTIRISH BOSQICHLARI

UDK: 373.3

Xurramova Lobarxon Akramjonovna

A.Avloniy nomidagi PMMI 1-bosqich tayanch doktranti

ORCID: 0009-0008-1086-2778

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik maktab yoshidagi bolalarning intellektual jihatdan rivojlanish bosqichlari hamda turlari keltirilgan bo'lib, ularning bilish qobiliyatlarini rivojlantirish usullariga atroflicha to'xtalib o'tilgan. Shuningdek, mazkur maqolada kognitsiyani yuzaga keltiruvchi asosiy omillar, ya'ni biologik, psixologik va pedagogik omillar haqida batafsil ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: kognitivlik, intellekt, chap va o'ng yarimshar, parallel tafakkur, sensomotor rivojlanish, muhit, qobiliyat, harakatlar koordinatsiyasi, sensor rivojlanish, vizualizatsiya, refleksiya, abstrakt tafakkur.

Abstract: This article presents the stages and types of intellectual development of primary school-age children and discusses in detail the methods for developing their cognitive abilities. In addition, it provides comprehensive information on the main factors shaping cognition, namely biological, psychological, and pedagogical factors.

Key words: cognition, intelligence, left and right hemispheres, parallel thinking, sensorimotor development, environment, ability, coordination of movements, sensory development, visualization, reflection, abstract thinking.

Аннотация: В данной статье представлены этапы и типы интеллектуального развития детей младшего школьного возраста, а также подробно рассмотрены методы развития их познавательных способностей. Кроме того, приводится развернутая информация об основных факторах, формирующих познание, а именно биологических, психологических и педагогических факторах.

Ключевые слова: познание, интеллект, левое и правое полушария, параллельное мышление, сенсомоторное развитие, окружающая среда, способность, координация движений, сенсорное развитие, визуализация, рефлексия, абстрактное мышление.

KIRISH

Hozirgi davr ilmiy muhitida hukm surayotgan raqamli izlanishlar hamda transformatsiyalar insonlardan tez sur'atlarda fikrlash, axborotni qayta ishlash, diqqatni bir joyga jamlash kabi kognitiv jarayonlarni talab qilmoqda. Shu asnoda ushbu kognitiv jarayonlarni kichik maktab yoshidan rivojlantirish hamda ulardan unumli foydalanish maqsadida turli xil metodikalar pedagoglar tomonidan ishlab chiqilmoqdaki, ushbu metodlarni dars, mashg'ulot va qo'shimcha tayyorlov vaqtlarida qo'llash imkoniyati tobora kengayib bormoqda. Insondagi kognitiv qobiliyatlarni batafsil tahlil qilish jarayonida kognitivlik va uning turlari tushunchasini tahlil qilish, inson miyasi qay tarzda kognitiv jarayonlarga javob berishi, kognitiv qobiliyatlarni qaysi usul va muhitda rivojlantirish samaraliroq ekani hamda bilish qobiliyatlarini necha yoshdan boshlab alohida yondashuv asosida rivojlantirish mumkinligi kabi savollarning tug'ilishi tabiiy hisoblanadi. Ushbu savollarga javob topish maqsadida bir qator nazariy yondashuvlar va metodikalar o'rganilib, tahlil qilindi.

Kognitivlik tushunchasi shaxsning bilish jarayonlari bilan bog'liq bo'lgan aqliy faoliyatlar majmui bo'lib, u insonning axborotni qabul qilish, tushunish, qayta ishlash, saqlash va undan foydalanish qobiliyatini ifodalaydi. Kognitiv jarayonlar tarkibiga atrof-muhitni sezgi a'zolari orqali anglashni ifodalovchi idrok, muhim axborotni tanlab olish va unga jamlanish bilan bog'liq diqqat, ma'lumotni eslab qolish, saqlash va esga tushirishni o'z ichiga olgan xotira, tahlil qilish, taqqoslash va xulosa chiqarishga yo'naltirilgan tafakkur, fikrni ifodalash va mulohazalarni ta'minlovchi nutq, obrazlar orqali fikrlashni ifodalovchi tasavvur (imaginatsiya), shuningdek, muammolarni yechish va qaror qabul qilish jarayonlari kiradi.

Pedagogik nuqtayi nazardan kognitivlik o'quvchining o'rganish, tushunish va bilimlarni amalda qo'llash salohiyatini ifodalab, ta'lim jarayonining samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Shu jihatdan,

boshlang'ich sinf o'quvchilarida qo'l motorikasi mashqlari orqali kognitivlikni rivojlantirish diqqatni kuchaytirish, xotirani mustahkamlash, tafakkurni faollashtirish hamda o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshirish kabi bilish jarayonlarini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

XXI asrda zamonaviy tadqiqotlar va pedagogik amaliyotlar uzviy ravishda rivojlanib kelmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, barmoqlar harakatining miya po'stlog'ida juda keng neyronal tasviri mavjud (Shapiro, 2019; Tardelli va boshq., 2022). Barmoqlar harakati rivojlanishi nutqdagi bo'g'inlarni artikulyatsiya qilishdan oldin shakllanadi va motor rivojlanish darajasi bolaning talaffuz sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi (Sullivan, 2018). Bundan tashqari, barmoqlar motorikasining rivojlanishi miyada "inson tanasi sxemasi"ni shakllantiradi va nutq reaksiyalari barmoqlar harakati mashqlari bilan bevosita bog'liq bo'ladi (Vinogradova, 2009; Naito va boshq., 2017).

Ushbu o'zaro aloqalarni ta'minlovchi jarayonlar bolaning erta rivojlanish bosqichlaridayoq shakllanadi. Bola mushaklarini aniqlik bilan boshqarish imkonini beruvchi motor tizimning to'g'ri rivojlanishi bolaning tashqi muhit bilan samarali muloqot qilishiga zamin yaratadi, aks holda esa bola atrof-muhit bilan bevosita o'zaro ta'sir o'rniga mazkur funksiyalarni ota-ona tomonidan bajarilishiga o'rganib qoladi (Houwen va boshq., 2016).

Bu holat keyinchalik reabilitatsiya jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Kognitiv va motor rivojlanish o'rtasidagi yaqin aloqadorlik nafaqat xulqiy darajada, balki neyrofiziologik darajada ham tasdiqlangan. Neyroximik tadqiqotlar motor va kognitiv faoliyat bilan bog'liq miya tuzilmalarining birgalikdagi faolligini aniqlagan. Jumladan, miyacha, bazal gangliyalari va prefrontal po'stloq murakkab, yangi, tezkor javob va diqqatni jamlashni talab etuvchi vazifalar bajarilayotganda birgalikda faollashadi (Davis, 2009; Salman, 2016).

Bu esa motor jarayonlar bilan kognitiv nazorat tizimlari o'rtasida funksional bog'liqlik mavjudligini ko'rsatadi. Shuningdek, funksional MRT tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, hatto jismoniy harakat bajarilmayotgan kognitiv vazifalar paytida ham miyachada faollik kuzatiladi (Bugalho, 2006), bu esa miyachaning nafaqat motor nazoratida, balki kognitiv faoliyatda ham muhim rol o'ynashini tasdiqlaydi. Bugungi kunda qo'l-motorika rivojlanishi kognitiv, neyropsixologik, defektologik va pedagogik yo'nalishlarning kesishgan nuqtasida ilmiy jihatdan tahlil qilinmoqda.

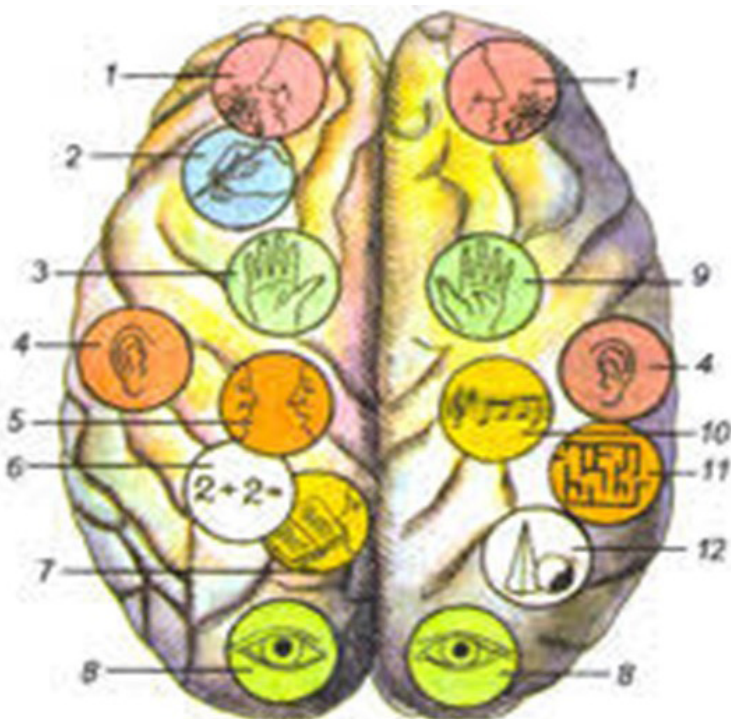
TADQIQOT METODOLOGIYASI

Kognitiv qobiliyatlarning shakllanish omillari bir vaqtning o'zida bilvosita yoki bevosita bo'lishi mumkin. Kognitiv rivojlanish murakkab jarayon bo'lib, u biologik, psixologik, ijtimoiy, pedagogik hamda psixomotor va faoliyat omillarining o'zaro ta'siri asosida shakllanadi. Biologik omillar tarkibiga irsiy va fiziologik xususiyatlar, jumladan genetik moyillik, miya tuzilmasi va neyron tarmoqlari, asab tizimining yetukligi, sog'liq holati hamda ovqatlanish kiradi. Psixologik omillar motivatsiya va qiziqishlar, xotira va diqqatni faollashtiruvchi mashqlar, tafakkur uslubi (analitik, ijodiy, tanqidiy) hamda shaxsning emotsional holati bilan belgilanadi. Ijtimoiy va muhit omillari esa oila tarbiyasi va kommunikatsiya muhiti, maktabgacha va maktab ta'limi, ijtimoiy muloqot (o'rtoqlar, o'qituvchilar, kattalar), madaniy qadriyatlar va til muhiti orqali namoyon bo'ladi. Pedagogik omillar ta'lim metodikasi va o'qitish usullari, qo'l motorikasi mashqlari va sensor rivojlanish, STEAM, PBL, TBLT hamda o'yin texnologiyalaridan foydalanish, shuningdek, erta yoshdan intellektual rag'bat berish bilan bog'liq. Psixomotor va faoliyat omillari esa harakatlar koordinatsiyasi, qo'l motorikasi va nozik harakat mashqlari, sensor-integrativ faoliyat, o'yin, rasmlar chizish, konstruktor, lego va yozish mashqlari orqali kognitiv rivojlanishni ta'minlaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kognitivlik – bu insonning bilish faoliyati bo'lib, tashqi dunyoni anglash va tushunish jarayonida miyada hosil bo'ladigan tushunchalar, bilimlar va ilmiy tasavvurlar majmuasidir. U murakkab intellektual faoliyat sifatida insonda uzluksiz davom etadigan muhim funksional jarayonni ifodalaydi. Kognitivlik psixologik hamda pedagogik jihatdan insonning zarur ehtiyojlari – o'rganish, o'rgatish va qo'llab-quvvatlash tizimi uchun nihoyatda muhimdir. Bundan tashqari, kognitiv qobiliyatlar insonning bilish, idrok etish, fikrlash va axborotni qayta ishlashga oid psixik jarayonlar majmui bo'lib, ular diqqat, xotira (qisqa muddatli va uzoq muddatli), idrok, tafakkur (mantiqiy, tanqidiy, ijodiy), nutq va tushunish, muammoni hal qilish ko'nikmalari hamda tasavvur va vizual fikrlashni o'z ichiga oladi.

Mazkur qobiliyatlar insonning o'qish, o'rganish, tahlil qilish va qaror qabul qilish jarayonlariga bevosita ta'sir qiladi. Inson miyasining chap va o'ng yarimsharlari bilish jarayonlariga mas'ul bo'lib, miyaning ushbu ikki qismida intellektual reaksiyalar hosil bo'ladi. Ushbu rasmda inson miyasida kognitiv jarayonlarning shakllanishi yoritilgan.

1-rasm: Bosh miya yarim sharlari po'stlog'ida oliy nerv markazlarining joylashuvi

1 – hid bilish; 2 – yozuv (o'ng qo'l); 3 – siypalash (o'ng qo'l); 4 – eshitish; 5 – gapirish; 6 – hisoblash; 7 – o'qish; 8 – ko'rish; 9 – siypalash (chap qo'l); 10 – ohang, intonatsiya; 11 – oriyentirlash (o'zi turgan joyni aniqlash); 12 – geometrik shakllarni aniqlash markazi.

Bu rasmdan kelib chiqqan holda chap va o'ng yarimsharlar uchun quyidagicha taqsimot qilish o'rinlidir. Chap yarimshar mantiq va til markazi bo'lib, asosan mantiqiy va analitik fikrlash bilan shug'ullanadi hamda quyidagi kognitiv qobiliyatlarga javobgar hisoblanadi: til va nutq (so'zlarni tushunish, gapirish va yozish), matematika va hisoblash, mantiqiy tahlil va ketma-ketlikda fikrlash, faktlar bilan ishlash hamda real ma'lumotlarga asoslanish, vaqt va tartibni tushunish, yozuv faoliyati (ayniqsa o'ng qo'llilar uchun yozuvni boshqarish).

O'ng yarimshar esa ijodiy va tasavvurga asoslangan faoliyatlarni boshqarib, quyidagi kognitiv qobiliyatlarga javobgar hisoblanadi: ijodkorlik, san'atga moyillik va tasviriy fikrlash, intuitsiya va his-tuyg'ularni idrok etish, ko'rgazmali-tasviriy xotira, musiqani anglash, ritm va ohangni sezish, makonda fikrlash (narsalarning joylashuvini anglash), muvozanat va harakatlarni boshqarish, shu jumladan tananing chap tomonini nazorat qilish.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi omillar ichida ijtimoiy hamda pedagogik omillar hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ta'lim va tarbiyaviy muhit o'zaro chambarchas bog'liq bo'lgan davrda bola miyasi parallel rivojlanishda davom etadi, ma'naviy bo'shliqlarsiz ruhiy holati barqaror bo'lib, aqliy jihatdan izchil o'sish kuzatiladi. Ushbu sharoitda har bir pedagog kognitiv qobiliyatlarga ta'sir qiluvchi rivojlanish davrlarini bilishi muhim bo'lib, xususan, 0–3 yosh davrida sensor-motor rivojlanish asosiy bosqichni tashkil etadi, 3–6 yosh oralig'ida nutq va tasavvur faol rivojlanadi, 6–10 yoshda mantiqiy fikrlash va xotira kuchayadi, 10 yoshdan keyin esa abstrakt tafakkur va refleksiya shakllanadi.

Ko'rinib turganidek, 3 va 10 yoshlar oralig'i bolalarda asosiy kognitiv qobiliyatlar yuzaga chiqadigan muhim davr hisoblanadi va aynan shu vaqt oralig'ida ularning maktabgacha hamda maktab ta'limi bilan qamrab olinishi ayni muddaodir. Kognitiv qobiliyatlar tug'ma emas, balki irsiy imkoniyatlar, muhit, tarbiya va ta'limning o'zaro ta'siri natijasida shakllanadi, bunda muntazam mashqlar, qo'l motorikasi faoliyati, sensor-motor integratsiya hamda muloqot va ta'lim jarayonini to'g'ri yo'lga qo'yish kognitiv rivojlanishning asosiy poydevori bo'lib xizmat qiladi.

Yuqoridagi jihatlar ichida qo'l motorikasi faoliyati alohida ahamiyat kasb etadi, chunki ushbu faoliyatni maxsus vositalarsiz, oddiy kundalik turmush jarayonida ham samarali tashkil etish mumkin. Kundalik harakatlarga pedagogik urg'u berilishi miyaning ikki qismining parallel ishlashiga imkon yaratadi, jumladan, ikki qo'lida barobar ishlash texnikasidan foydalanish bu borada samarali hisoblanadi, bunda chap va o'ng qo'ldagi bar-moqlar bir vaqtning o'zida bir xil topshiriqlarni bajaradi. Natijada miyaning o'ng va chap yarimsharlari parallel

ishlaydi, neyronlar orasida faol ma'lumot almashinuvi kuchayadi, diqqat, xotira va idrok jarayonlari hamkorlikda faol bo'ladi. Shu sababli simmetriyaga asoslangan yozma mashqlar, ikki xil harakatga moslashtirilgan qo'l-harakatlari hamda almashtirish mashqlaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Umuman olganda, ta'lim muassasalari, jumladan, maktabgacha va maktab ta'limi muassasalari ushbu qobiliyatlarning rivojlanishi uchun asosiy muhit maydoniga aylanadi va bu muhitda kichik yoshdagi bolalarning chap va o'ng yarimsharlarini parallel rivojlantirish muhim pedagogik vazifa sifatida namoyon bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – Москва: Прогресс, 1994. – 320 с.
2. Выготский Л. С. Мышление и речь. – Москва: Лабиринт, 2001. – 352 с.
3. Bruner J. Towards a Theory of Instruction. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1966. – 176 p.
4. Gardner H. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. – New York: Basic Books, 2011. – 510 p.
5. Корякина М. М. Когнитивное и моторное развитие у детей с нарушением двигательной активности: диссертация. – Москва, 2018. – 210 с.
6. To'raqulova D. Maktabgacha yoshdagi bolalarda kognitiv rivojlanish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. – 198 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.